

Briuselis, 2014 m. vasario 5 d.
(OR. en)

6113/14
ADD 25

JAI 61
GENVAL 6

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

---

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2014 m. vasario 3 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Uwe CORSEPIUSUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2014) 38 final Annex 25
Dalykas:	ES kovos su korupcija ataskaitos PRIEDAS „SLOVAKIJA“

Delegacijoms pridedamas Komisijos dokumentas COM(2014) 38 final Annex 25.

Pridedama: COM(2014) 38 final Annex 25

Bruselis, 3.2.2014
COM(2014) 38 final

ANNEX 25

PRIEDAS

„SLOVAKIJA“

prie

ES kovos su korupcija ataskaitos

SLOVAKIJA

1. ĮŽANGA. PAGRINDINIAI ASPEKTAI IR APLINKYBĖS

Kovos su korupcija sistema

Strateginis požiūris. 2011 m. vyriausybė patvirtino strateginį kovos su korupcija planą¹, apimančią šias priemones: valstybinių sutarčių skelbimą, teisminių institucijų reformą, kurios tikslas – padidinti teismų sprendimų skaidrumą, teisėjų ir teismų pirmininkų atranką konkurso sąlygomis, taip pat griežtesnes teisminių institucijų valdymo taisykles ir aiškias nuostatas dėl viešųjų pirkimų. Tačiau per praėjusius metus tam tikrų strateginio plano aspektų įgyvendinimas sulėtėjo. Keletą dalinių pakeitimų, paskelbtų vykdant kovos su korupcija priemones, šiuo metu nagrinėja Konstitucinis Teismas. Tarpžinybinė ekspertų darbo grupė, kurią sudaro ministerijų, Generalinės prokuratūros ir savivaldybių atstovai, vertina strategija grindžiamus uždavinius, o nevyriausybinių organizacijos dalyvauja stebėtojų teisėmis. Tačiau nuo 2011 m. pabaigos ši darbo grupė nebuvo sušaukta². Kai kurios vietos administracijos, bendradarbiaudamos su nevyriausybiniomis organizacijomis, sukūrė savo kovos su korupcija strategijas. Taigi nevyriausybinių organizacijos turėjo galimybę paskatinti aktyvias viešas diskusijas, kurios kartu su naujomis skaidrumo užtikrinimo priemonėmis suteikia galimybę tobulinti padėtį Slovakijoje.

Teisės aktų sistema. Slovakija įdėjo daug pastangų, siekdama pagerinti teisinę sistemą, susijusią su baudžiamąja teise ir viešaisiais pirkimais, tačiau neatsižvelgė į tarptautines rekomendacijas dėl partijų finansavimo³. 2010 m. nustatyta juridinių asmenų baudžiamoji atsakomybė⁴, o 2011 m. padaryta esminių dalinių baudžiamojo kodekso pakeitimų, atsižvelgiant į Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) rekomendacijas⁵. 2012 m. GRECO padarė išvadą, kad visos jos rekomendacijos dėl baudžiamumo buvo įgyvendintos patenkinamai. Tačiau nė viena iš dešimties rekomendacijų dėl politinių partijų finansavimą reglamentuojančių teisės aktų nebuvo įgyvendinta patenkinamai⁶. Slovakijos parlamentas diskutuoja dėl priešrinkiminių kampanijų ir politinių partijų teisės aktų projektų, kuriais siekiama įgyvendinti šias rekomendacijas.

Institucinė sistema. Siekdama veiksmingiau kovoti su sunkiais nusikaltimais, Slovakija sukūrė specializuotą baudžiamąjį teismą (SBT), kuris turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti korupcijos bylas, įskaitant vidaus ir užsienio kyšininkavimo bylas. Šis 2005 m. liepos mėn. pradėjęs veikti teismas yra atsakingas už bylas, susijusias su organizuotu nusikalstamumu, sunkiais ekonominiais nusikaltimais ir tam tikrų kategorijų pareigūnų įvykdytais nusikaltimais. SBT turi būtinus išteklius, jo teisėjai ir pagalbniejai darbuotojai yra tinkamai

---

1 *Návrh strategického plánu boja proti korupcii v Slovenskej republike - upravené nové znenie*, <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=20071>.

2 <http://bojprotikorupcii.vlada.gov.sk/19327/medzirezortna-pracovna-skupina-expetrov-pre-boj-tproti-korupcii.php>.

3 Trečiasis vertinimo etapas. Slovakijos Respublikos atitikties reikalavimams ataskaita, GRECO RC-III (2010) SE, Strasbūras, 2010 m. kovo 26 d.

4 Įstatymu Nr. 224/2010 Coll., kuriuo iš dalies pakeistas Baudžiamasis kodeksas (nauji Baudžiamojo kodekso 83a ir 83b skirsniai).

5 2011 m. liepos 13 d. priimtas Įstatymas Nr. 262/2011 Coll. ir kiti įstatymai. Taisyklių įvertinimas pateiktas Slovakijos Respublikos antrojoje tarpinėje atitikties reikalavimams ataskaitoje, GRECO RC-III (2010) 3E, Antroji tarpinė ataskaita, Strasbūras, 2011 m. gruodžio 9 d.

6 Trečiasis vertinimo etapas. Antroji Slovakijos Respublikos atitikties reikalavimams ataskaita, GRECO RC-III (2012) 23E, Strasbūras, 2012 m. gruodžio 7 d. Taip pat žr. GRECO RC-III (2013) 21E.

parengti, o bylos išnagrinėjamos per pakankamai trumpą laiką⁷. Kitos institucijos, įskaitant Aukščiausiąją audito tarnybą, taip pat atlieka svarbų vaidmenį Slovakijos institucinėje struktūroje⁸. Tačiau, nors dedamos pastangos siekiant užtikrinti didesnę viešųjų pirkimų ir teisminių institucijų skaidrumą ES struktūrinių fondų veiklos įgyvendinimo srityje, Europos Komisija pastaruoju metu rekomendavo spręsti uždavinius, susijusius su viešųjų institucijų veikimu, teisėsauga, teisingumo veiksmingumu ir verslo aplinka⁹.

Apklausos

Nuomonių tyrimai. 2013 m. „Eurobarometro“ specialiosios apklausos duomenimis¹⁰, 90 proc. Slovakijos respondentų mano, kad korupcija jų šalyje yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 76 proc.). Daugiau nei pusė respondentų mano, kad plačiai paplitęs piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi siekiant asmeninės naudos ir kyšių davimas ir ėmimas teismuose, politinėse partijose ir visuomenės sveikatos sektoriuje.

Korupcijos patirtis. Smulki korupcija yra plačiai paplitusi – 40 proc. respondentų teigė asmeniškai jaučiantys korupcijos poveikį kasdieniame gyvenime (ES vidurkis – 26 proc.). 14 proc. respondentų, per ankstesnius 12 mėnesių turėjusių reikalų su apklausoje nurodytomis Slovakijos įstaigomis, nurodė, kad jų buvo prašyta kyšio ar jo tikėtasi (ES vidurkis – 4 proc.)¹¹. 21 proc. gyventojų teigė per ankstesnius 12 mėnesių patyrę korupcijos atvejų arba tapę jų liudininkais (ES vidurkis – 8 proc.). „Transparency International“ 2013 m. apklausos „Global Corruption Barometer“ duomenimis, kas penktas asmuo, turėjęs reikalų su apklausoje išvardytomis institucijomis, davė kyšį¹². Šios išvados yra panašios į 2013 m. „Eurobarometro“ specialiosios apklausos rezultatus.

Įmonių apklausoje. 66 proc. 2013 m. „Eurobarometro“ įmonių apklausos respondentų teigė, kad korupcija yra didžiausia kliūtis verslui Slovakijoje¹³. 13 proc. respondentų, turėjusių reikalų su institucijomis, prašyta kyšio ar jo tikėtasi (ES vidurkis – 5 proc.). Pasaulio ekonomikos forumo 2013–2014 Pasaulinio konkurencingumo ataskaitoje nurodyta, kad Slovakijoje korupcija yra antras daugiausia verslui kliūčių keliantis veiksnys¹⁴. Šioje ataskaitoje nurodytame pasaulio konkurencingiausių ekonominių valstybių sąrašė Slovakijai teko 78 vieta.

Kontekstas

Privatusis sektorius. Slovakija į nacionalinę teisę perkėlė Pamatinį sprendimą 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje; neperkeltos tik nuostatos, susijusios su kyšio siūlymu ir nepagrįstu atlygiu¹⁵. Kalbant apie privatųjį sektorių, kyla praktinių rūpesčių dėl verslo subjektų ir politikų ryšių. Be to, Slovakijos nacionalinio saugumo agentūra savo metinėje ataskaitoje pabrėžė, kad politikų ir verslo subjektų

7 Žr. „Transparency International“ nacionalinės sąžiningumo sistemos vertinimo santrauka: http://www.transparency.org/whatwedo/nisarticle/slovakia_2012.

8 *Idem*.

9 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „2013 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos ir stabilumo programos vertinimas“. Briuselis, 2013 m. gegužės 29 d., SWD(2013) 375 *final*. p. 8–9: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013_slovakia_en.pdf.

10 2013 m. specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 397.

11 2013 m. specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 397.

12 <http://www.transparency.org/gcb2013/report>.

13 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 374.

14 http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

15 Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai, grindžiama 2003 m. liepos 22 d. Pamatinio sprendimo 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje 9 straipsniu.

tarpusavio ryšiai kenkia nacionaliniams interesams, ypač valstybei ir savivaldybėms priklausančių bendrovių atveju¹⁶.

Interesų konfliktai ir turto deklaravimas. Pagal įstatymus parlamento narių interesų konfliktai ir turtas turi būti deklaruojami, tačiau tik ribotu mastu. Parlamentas svarsto įstatymo dėl interesų konflikto projektą, kurį priėmus būtų galima sumažinti dabar galiojantį įstatymą taikant kylančias dideles problemas¹⁷. Nevyriausybinės organizacijos suteikia galimybę savanoriškai skelbti tokias interesų konfliktų deklaracijas specialioje platformoje¹⁸.

Pranešimas apie pažeidimus. Slovakijoje nėra konkrečių apie pažeidimus pranešančių asmenų apsaugos įstatymų. Darbo teisės aktuose numatyta bendra apsauga nuo savavališko darbuotojų atleidimo ir jų diskriminacijos. Šiuo atžvilgiu geriausios praktikos pavyzdys galėtų būti Kovos su diskriminacija įstatyme numatytos procedūros.

Lobistinės veiklos skaidrumas. Nepaisant ankstesnių pastangų sukurti taisykles, susijusias su lobistine veikla, ji Slovakijoje nereglamentuojama. Nėra konkretaus įpareigojimo registruoti lobistus arba pranešti apie valstybės tarnautojų ir lobistų tarpusavio ryšius.

2. DALYKINĖS SRITYS

Teisminių institucijų nepriklausomumas

Teisminių institucijų nepriklausomumas yra svarbus kovos su korupcija politikos aspektas, lemiantis teisingumo sistemos pajėgumą veiksmingai nagrinėti korupcijos bylas, įskaitant aukšto lygio korupcijos bylas. Tai svarbu ir siekiant užtikrinti sąžiningumo standartų laikymąsi teisingumo sistemoje. Veiksmingos nepriklausomumo apsaugos priemonės ir aukšti etikos standartai teismų sistemoje yra itin svarbūs siekiant užtikrinti būtiną veiksmingų teisminių institucijų pagrindą, kad šios institucijos objektyviai, nešališkai ir nepasiduodamos netinkamai įtakai vykdytų teisingumą korupcijos bylose.

Pagal Slovakijos Konstituciją garantuojamas teisėjų nepriklausomumas. Tačiau teisminės institucijos Slovakijoje nelaikomos ištis nepriklausomomis: ES teisingumo rezultatų suvestinės ir 2013–2014 m. Pasaulinio konkurencingumo ataskaitos duomenimis¹⁹, Slovakijos teisminės institucijos šiuo atžvilgiu vertinamos prasčiausiai visoje ES. Be to, didelį susirūpinimą sukėlė tai, kad Teisingumo ministerija naudodamasi savo įgaliojimais šalina teismų pirmininkus ir pirmininkų pavaduotojus, nesuteikdama galimybės peržiūrėti savo sprendimų ar imtis teisių gynimo priemonių²⁰. Pavyzdžiui, per palyginti trumpą laiką du iš eilės teisingumo ministrai nušalino nemažai²¹ teismų pirmininkų ir taip prisidėjo prie bendro įsitikinimo, kad Slovakijos teisminės institucijos yra politizuotos ir nepakankamai nepriklausomos.

16 2011 m. Slovakijos žvalgybos tarnybos ataskaita. (*Správa o činnosti SIS v roku 2011, Bratislava, október 2012*) http://www.sis.gov.sk/vyr_sprava.html.

17 Slovakijos Respublikos Nacionalinė Taryba, *Návrh ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z.* <http://www.nrsr.sk/web/Dynamic/Download.aspx?DocID=389419>].

18 Žr. Politikaopen.sk.

19 2010 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės duomenimis. http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf. Taip pat žr. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

20 Teismų įstatymo Nr. 757/2004 (*Zákon o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov*) 38 ir 41 skirsniai.

21 Pvz., 2011 m. gegužės mėn. nušalinta 14 teismų pirmininkų.

Be to, kai kuriems viešai kritikavusiems teisminių institucijų padėti teisėjams skirtos, jų manymu, savavališkos drausminės procedūros²². Ekspertai kritikavo tai, kad teisminių institucijų vadovas naudodamasis savo įgaliojimais darė įtaką drausminėms komisijoms, visų pirma kai atitinkamos drausminės procedūros būdavo susijusios su teisėjais, kurie nepasidavė jo įtakai. Pirmosios instancijos drausminės komisijas sudaro vienas teisminių institucijų regioninių tarybų skiriamas narys, vienas Slovakijos Prezidento skiriamas narys ir vienas narys, skiriamas Teisingumo ministerijos. Antrosios instancijos drausminėse komisijose šis santykis yra 1:2:2, todėl abiem atvejais politiniu pagrindu renkamų komisijos narių yra per daug²³.

Per pastaruosius penkerius metus dėl šių problemų vyko vieši debatai, kuriuose dalyvavo teisėjai, nevyriausybinės organizacijos, tarptautiniai ekspertai ir Slovakijos politiniai lyderiai. 2009 m. rugsėjo mėn. 15 teisėjų išsiuntė raštą prezidentui, ministrui pirmininkui ir kitiems vadovams, siekdami atkreipti jų dėmesį į tai, kad nepriklausomų teisėjų atžvilgiu nederamai taikomos drausminės procedūros²⁴. 2009 m. spalio mėn. 105 teisėjai pasirašė susijusį viešą pareiškimą²⁵. 2010 m. organizacija, kurią įsteigė vienuolika Aukščiausiojo Teismo teisėjų, nurodė įvairias problemas, be kita ko, susijusias su politikų kišimusi, nuopelnais neįngridžiamomis atrankos procedūromis, taip pat nepagrįstais teismo procesų vėlavimais, etikos taisyklių stoka, netinkamu drausminių priemonių taikymu ir nepakankamu skaidrumu²⁶. Dėl šių problemų didėja korupcijos rizika teisingumo sistemoje.

Vyriausybė atsižvelgė į raginimą įgyvendinti reformą – 2011 m. priėmė dalinį teisės akto pakeitimą. Teismų pirmininkai ir pirmininkų pavaduotojai atrenkami rengiant konkursus, kuriais siekiama patikrinti kandidatų įgūdžius ir gebėjimus ir taip užtikrinti tinkamą teisingumo vykdymą bei teismų veikimą. Šiuo metu teismų sprendimai turi būti skelbiami viešai – taip siekiama užtikrinti didesnę skaidrumą. Be to, teismo pirmininko arba pirmininko pavaduotojo atleidimo procedūrą turi pradėti viena iš trijų įstatyme nurodytų teisminių institucijų, o pirmininkų pavaduotojų atveju – taip pat teismo pirmininkas. Tačiau sprendimą atleisti iš pareigų priima ministras. Nors ši sistema – teigiamas pokytis, praktikoje išlieka tam tikrų problemų: pavyzdžiui, 2012 m. ministras nušalino dviejų apskričių teismų pirmininkus, apie tai žodžiu pranešęs tik jiems²⁷. Taigi reikia papildomai tobulinti teismų pirmininkų ir pirmininkų pavaduotojų atleidimo kriterijus.

Patraukimas atsakomybėn už korupciją

Slovakijoje įsteigta Specialiojo prokuroro tarnyba (SPT), kurios uždavinys – nagrinėti visas SBT iškeltas bylas. Tai pagirtinos pastangos telkti dėmesį į didelės svarbos bylas, kurioms reikia specialių dalykinių žinių. Specialųjį prokurorą konkurso tvarka generalinio prokuroro pasiūlymu renka parlamentas.

---

22 Žr. Bojarski, L. and Stemker Koster, W. (2012) „Slovakijos teisminės institucijos: Dabartinė padėtis ir problemos“ (*The Slovak judiciary: Its current state and challenges*). Bratislava. *Nadácia otvorenej spoločnosti* – Atviros visuomenės fondas.

23 Drausminę komisiją sudaro trys arba penki nariai. Juos atitinkamai teisėjai, ministras ir Nacionalinė Taryba renka iš trijų pagal įstatymus sukurtų duomenų bazių, kuriose nurodyta 15 pavardžių. Žr. Įstatymo dėl teisėjų ir teisinio išsilavinimo neturinčių teisėjų (*Zákon č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*) antrąją antraštinę dalį.

24 „Atviras raštas“ (*Open Letter*), <http://sudcovia.sk/en/documents/archive/204-open-letter>.

25 „Penki sakiniai“ (*Five Sentences*), <http://sudcovia.sk/en/documents/archive/202-five-sentences>.

26 <http://sudcovia.sk/en/documents/archive/211-orientation-initiative-for-open-judiciary>.

27 „2013 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos ir stabilumo programos vertinimas“. Briuselis, 2013 m. gegužės 29 d., SWD(2013) 375 final, p. 31. Kaip nurodyta dokumente, 2013 m. išliko aktualios ankstesnės su teisminėmis institucijomis susijusios rekomendacijos, nes didelės pažangos nepastebėta.

Slovakijos prokuratūra yra nepriklausoma ir vientisa hierarchinės struktūros organizacija, kuriai vadovauja parlamento pasiūlymu prezidento skiriamas generalinis prokuroras. Nuo 2011 m. vasario iki 2013 m. liepos mėn. ši pareigybė buvo laisva. Dėl to Konstituciniam Teismui pateiktas ne vienas skundas, o valstybės vadovas nepaskyrė atrinkto kandidato. Dėl to, kad ilgą laiką nebuvo prokuratūros vadovo, atsirado abejonių, ar teisėsaugos institucijos, įskaitant konkrečiai kovojančias su korupcija, yra veiksmingai apsaugotos nuo nederamos įtakos. Vėliau parlamentas į generalinius prokurorus atrinko kitą asmenį ir 2013 m. viduryje prezidentas jį paskyrė eiti šias pareigas.

Su baudžiamuoju persekiojimu susijusiais statistiniais duomenimis, 2010 m. 18 asmenų pareikšti kaltinimai dėl kyšių ėmimo, 74 – dėl aktyvaus kyšininkavimo, keturiems – dėl prekybos poveikiu ir penkiems – dėl favoritizmo. Taigi pareikšta gerokai daugiau kaltinimų negu 2009 m.²⁸, tačiau vis dar mažai, atsižvelgiant į šalies dydį ir problemos mastą, kurį rodo faktinės kyšininkavimo patirties tyrimai²⁹. Dar per anksti vertinti 2011 m. rugsėjo mėn. įsigaliojusius naujus baudžiamosios teisės aktus. Tačiau nedaug asmenų patraukiama baudžiamojon atsakomybėn už korupciją ne vien dėl netobulų teisės aktų. Neseniai Europos Komisijos atliktas vertinimas rodo, kad teisėsaugos srityje esama struktūrinių trūkumų³⁰. Nacionalinės sąžiningumo sistemos vertinime „Transparency International“ nurodė mananti, kad policijos pajėgos yra vienos silpniausių institucijų Slovakijoje – joms atiteko priešpaskutinė vieta (po teisminių institucijų)³¹. Vertinime atkreipiamas dėmesys į tai, kad po kiekvienų parlamento rinkimų pasikeičia daug aukštų policijos pareigūnų – ne tik policijos vadovas, bet ir pagrindinių padalinių, įskaitant kovos su korupcija padalinį, vadovai.

Politinių partijų finansavimas

2005 m. Įstatyme dėl politinių partijų nustatytos griežtesnės partijų apskaitos taisyklės, pagal kurias jos turi skelbti metines ataskaitas, įskaitant informaciją apie partijų pajamas ir išlaidas³². Tačiau 2011 m. GRECO nustatė nemažų partijų finansavimo teisinio pagrindo trūkumų ir pateikė dešimt išsamių rekomendacijų. Be kita ko, GRECO rekomendavo įsteigti vieną įstaigą, kuri turėtų pakankamai išteklių ir galėtų prižiūrėti ir tirti partijų finansavimą ir rinkimų kampanijų finansavimą, didinti kandidatų į prezidentus finansavimo skaidrumą ir nustatyti veiksmingas sankcijas už politinio finansavimo taisyklių pažeidimus³³. Visų pirma GRECO pažymėjo, kad įstatyme nenurodyta, kiek išsamūs turėtų būti partijų vietos ir regioninių padalinių duomenys. Be to, teisės aktas neapima pavienių kandidatų kampanijų išlaidų. Įstatymas netinkamai įgyvendinamas, nes laikoma, kad Finansų ministerijos ir parlamentinio komiteto vykdoma priežiūra tėra formali. GRECO primygtinai rekomendavo Slovakijai imtis priemonių ir padidinti partijų ir vietos bei regioninio lygmenų kandidatų įplaukų ir išlaidų skaidrumą (visų pirma kiek tai susiję su mero rinkimais), taip pat užtikrinti,

28 <http://www.genpro.gov.sk/statisticky-12c1.html>. Ši statistika susijusi su senais teisės aktais, galiojusiais iki Baudžiamojo kodekso dalinio pakeitimo.

29 Žr. „Eurobarometro“ 2007 m., 2009 m., 2011 m. ir 2013 m. apklausų rezultatus ir 2013 m. „Eurobarometro“ greitosios įmonių apklausos duomenis – atsakovų, iš kurių buvo tikimasi kyšio, procentinė dalis nuolat buvo viena didžiausių ES.

30 „2013 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos ir stabilumo programos vertinimas“. Briuselis, 2013 m. gegužės 29 d., SWD(2013) 375 final. p. 8–9. Slovakijai skirtas Komisijos pozicijos dokumentas, susijęs su 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/sk_position_paper.pdf.

31 „Transparency International“ nacionalinės sąžiningumo sistemos vertinimo santrauka.

32 85/2005 Z.z. ZÁKON zo 4. februára 2005o politických stranách a politických hnutiach.

33 Trečiasis GRECO vertinimo etapas. Antroji tarpinė Slovakijos Respublikos atitikties reikalavimams ataskaita, 2011 m. gruodžio mėn.,

[http://www.coe.int/t/dgh/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2010\)3_2nd_Interim_Slovakia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dgh/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2010)3_2nd_Interim_Slovakia_EN.pdf).

kad valdžios institucijos politinėms partijoms ir rinkimuose dalyvaujantiems kandidatams teiktų konsultacijas ir rengtų mokymus taikomų politinio finansavimo taisyklių klausimais³⁴.

Kalbant apie sankcijas, už politinio finansavimo taisyklių pažeidimus Slovakijoje politinėms partijoms yra nustatyta administracinė atsakomybė. Už pažeidimus, susijusius su vėlavimu pateikti rinkimų kampanijų ir metines ataskaitas arba neišsamių ataskaitų pateikimu, Finansų ministerija gali skirti maždaug 3 000 EUR dydžio administracines baudas. Jeigu partija priima dovaną ar paslaugą ir taip pažeidžia 2005 m. įstatymą, Finansų ministerija taip pat gali skirti baudą, kurios dydis gali būti iki dviejų kartų didesnis negu dovanos ar paslaugos vertė. Galiausiai, jeigu partija neištaiso metinės ataskaitos trūkumą, gali būti sustabdomas viešasis finansavimas. GRECO suabejojo, ar šios sankcijos yra atgrasomojo pobūdžio, ir pažymėjo, kad nėra informacijos apie sankcijas, skirtas už partijų finansavimo taisyklių pažeidimus (išskyrus už finansinių ataskaitų nepateikimą)³⁵. Iki 2013 m. pradžios rekomendacija patobulinti sankcijas nebuvo įgyvendinta³⁶.

Naujausiame vertinime GRECO nurodė, kad neįgyvendinta nė viena iš jos rekomendacijų dėl politinių partijų finansavimo³⁷. Slovakijos parlamentas šiuo metu diskutuoja dėl įstatymo dėl priešrinkiminių kampanijų³⁸ ir įstatymo dėl rinkimų³⁹, kuriais siekiama išsklaidyti GRECO abejones, projektų. Svarstomų teisės aktų tikslas – apriboti galimybę aukoti lėšas grynaisiais pinigais, padidinti su rinkimų kampanijomis susijusių sąskaitų skaidrumą ir sustiprinti sankcijas už kampanijų finansavimo taisyklių pažeidimus.

Geroji praktika. Duomenų bazė, suteikianti galimybę atsekti viešojo sektoriaus lėšas

2000 m. Slovakija reformavo teisės aktus dėl galimybės susipažinti su dokumentais ir sukūrė sistemą, kuri per pastaruosius 12 metų tapo pavyzdine. Turėdamos galimybę laisvai susipažinti su informacija nevyriausybinės organizacijos ir ekspertų grupės galėjo sukurti inovacines perspektyvas apie riziką priemones ir informacijos tinklą, padedančius nustatyti interesų konfliktus ir nederamą įtaką priimančioms sprendimams. Nevyriausybinė organizacija „Fair Play Alliance“ savo interneto svetainėje sukūrė visiems prieinamą duomenų bazę⁴⁰. Joje pagrindinis dėmesys skiriamas privatiems subjektams sumokėtoms viešosioms lėšoms (valstybės subsidijoms, privatizavimui, mokesčiams ir atsisakymams išieškoti muitą, dotacijoms, Europos fondų lėšoms, skoloms viešajam sektoriui), taip pat viešojo sektoriaus atstovams (valstybės institucijų vadovams, vyriausybės nariams, renkamoms pareigybėms, teisminėms institucijoms, savivaldos įstaigoms, parlamentui, politinių lyderių patarėjams). Žiniasklaidos ir nevyriausybinių organizacijų atstovai turi galimybę naudotis duomenų bazės

34 Trečiasis GRECO vertinimo etapas. Antroji tarpinė atitikties reikalavimams ataskaita, p. 8 ir 11.

35 Trečiasis GRECO vertinimo etapas. Partijų finansavimo skaidrumo Slovakijos Respublikoje vertinimo ataskaita (II tema). Strasbūras, 2008 m. vasario 15 d.

36 Antroji Slovakijos Respublikos atitikties reikalavimams ataskaita, Greco RC-III (2012) 23E, http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282012%2923_Second_SlovakRepublic_EN.pdf.

37 Trečiasis GRECO vertinimo etapas. Antroji tarpinė atitikties reikalavimams ataskaita, p. 8 ir 11. 2013 m. spalio mėn. priimdama trečiojo etapo trečiąją laikinąją atitikties reikalavimams ataskaitą GRECO nurodė, kad atitiktis „iš esmės nepatenkinama“, žr.

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/documents/2013/Greco%282013%2914_Summary%20Report%2061_EN.pdf

38 Teisingumo ministerija, *Zákon o volebnej kampani, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 85/2005 Z.z. Citata iš elektroninio informacijos šaltinio. (2013) Ministerstvo spravodlivosti SR.*

<https://lt.justice.gov.sk/Attachment/navrh%20zakona.rtf?instEID=-1&attEID=56854&docEID=318935&matEID=6443&langEID=1&tStamp=20130803000119053>.

39 *Ministry of Justice Zákon o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene Občianskeho súdneho poriadku. (2013) Ministerstvo spravodlivosti SR.:* <https://lt.justice.gov.sk/Attachment/navrh%20zakona.rtf?instEID=-1&attEID=56862&docEID=318944&matEID=6444&langEID=1&tStamp=20130803000148247>.

40 <http://datanest.fair-play.sk/en/pages/index>.

teikiamomis stebėjimo priemonėmis, o viešojo administravimo subjektams primenama, kad jų sprendimus lengva stebėti. Ši duomenų bazė taip pat naudinga tiriamosios žurnalistikos reikmėms. Pavyzdžiui, žiniasklaidos atstovai turėjo galimybę atkreipti visuomenės dėmesį į konkrečius kaltinimus dėl neteisėtos veikos, susijusios su politinių partijų finansavimu (be kita ko, buvo klastojami lėšų aukotojų sąrašai, partijos neskaidriomis sąlygomis ėmė paskolas). Panašius tinklus sukūrė nevyriausybinės organizacijos užsienio šalyse, o minėta programinė įranga naudojama Čekijoje, Vengrijoje ir Gruzijoje. Praktinė patirtis pritaikyta ir Juodkalnijoje.

ES lėšų naudojimas

Slovakijos nacionalinio saugumo agentūra 2011 m. pranešė apie korupciją skirstant subsidijas iš ES ir valstybės biudžetų⁴¹. Agentūra nustatė, kad tiek ES, tiek valstybės lėšos buvo skirstomos neskaidriai ir naudojamos ne pagal deklaruotą paskirtį.

Europos Komisija nustatė, kad dėl korupcijos rizikos skirstant ES lėšas kyla pavojus fondų reputacijai ir veiksmingam bei efektyviam lėšų naudojimui. Todėl Komisija nutraukė mokėjimus Sanglaudos fondo programai „Transportas“ 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu (viena iš jos nurodytų priežasčių – įtarimai dėl kyšininkavimo ir interesų konfliktų geležinkelių projektų srityje). Šiuos įtarimus šiuo metu nagrinėja Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF). Taip pat būta įtarimų dėl korupcijos viešųjų konkursų dėl miesto transporto projektų srityje – jie esą buvo pritaikyti vienam dalyviui (Komisijos prašymu projektai nutraukti). Be to, kituose viešuosiuose konkursuose dalyvavusios stambios statybų bendrovės pateikė skundų Komisijai, kad dėl nesąžiningų priežasčių buvo atmestos mažiausios siūlytos kainos.

Kalbant apie Europos socialinių fondų veiksmų programas („Švietimas, „Socialinė įtrauktis“ ir „Švietimas“), per Komisijos auditus nustatyta reikšmingų trūkumų viešųjų pirkimų ir išlaidų tinkamumo finansuoti tikrinimo srityse. Dėl netinkamų valdymo ir kontrolės sistemų sustabdyti mokėjimai programoms, kol buvo panaikinti trūkumai.

Slovakijai skirtame Komisijos pozicijos dokumente, susijusiame su 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu⁴², kova su korupcija yra nurodyta kaip vienas svarbiausių veiksmų. Dokumente siūloma mažinti korupcijos, interesų konfliktų ir kronizmo riziką bendro finansavimo naudojant ES lėšas srityje. Bendrai politiniu lygmeniu Slovakijoje priimtuose metiniuose struktūrinių fondų įgyvendinimo planuose pabrėžta, kad reikia toliau stiprinti valdymo ir kontrolės sistemas, siekiant užtikrinti veiksmingą jų įgyvendinimą, visų pirma viešųjų pirkimų ir projektų atrankos srityse.

Nacionalinio lygmens ir Europos Komisijos atlikti auditai patvirtino, kad Slovakijos finansų valdymo ir kontrolės procedūrų praktinio įgyvendinimo srityje esama didelių trūkumų, taip pat netinkama nacionalinių kontrolės įstaigų struktūra. Daugiausia trūkumų tebėra viešųjų pirkimų procedūrų, valdymo patikrų ir projektų atrankos srityse. Dėl šių trūkumų didėja infrastruktūros projektų sąnaudos, nustatoma klaidų. Pavyzdžiui, peržiūrėjus viešųjų pirkimų sutartis pagal veiksmų programą „Aplinka“ 2012 m., nustatytas 7,3 proc. klaidų lygis, todėl Komisija atitinkamai 7,3 proc. pakoregavo išlaidas.

41 2011 m. Slovakijos žvalgybos tarnybos ataskaita. (*Správa o činnosti SIS v roku 2011, Bratislava, október 2012*) http://www.sis.gov.sk/vyr_sprava.html.

42 Komisijos tarnybų pozicija dėl partnerystės susitarimo ir programų Slovakijoje rengimo 2014–2020 m., p. 44. http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/sk_position_paper.pdf.

Viešieji pirkimai

Slovakijoje 2010 m. bendros išlaidos viešiesiems pirkimams dėl darbų, prekių ir paslaugų buvo 15,61 mlrd. EUR. 2013 m. „Eurobarometro“ surengtos įmonių apklausos duomenimis, 57 proc. įmonių, per pastaruosius trejus metus dalyvavusių viešųjų pirkimų procedūrose, teigė nelaimėjusios konkurso dėl korupcijos (tai antra pagal dydį procentinė dalis ES). 84 proc. respondentų Slovakijoje nurodė, kad plačiai paplitusi praktika – konkrečioms įmonėms specialiai pritaikytos specifikacijos, 77 proc. teigė, kad plačiai paplitę konkurso dalyvių tarpusavio susitarimai dėl teikiamų pasiūlymų⁴³. Be to, 63 proc. respondentų minėjo interesų konfliktus pasiūlymų vertinimo srityje, o 62 proc. – neaiškius atrankos arba vertinimo kriterijus⁴⁴. Kadangi verslo subjektai mano, kad ši praktika plačiai paplitusi, jos stebėseną atliekant *ex ante* patikras padėtų pagerinti padėtį.

Slovakijos nacionalinio saugumo agentūra pranešė apie rengiant viešuosius konkursus ir skirstant valstybės lėšas dalyvaujančių nacionalinių, vietos ir regionų valdžios institucijų, taip pat subjektų, kurių kapitalo valdyme dalyvauja valstybė, korupciją ir kronizmą⁴⁵. Minėta agentūra taip pat pažymėjo, kad konkursai dėl transporto infrastruktūros statybos ir modernizavimo sutarčių buvo rengiami taip, kad juos laimėtų iš anksto nustatyti tiekėjai. Konkrečiai agentūra nurodė, kad korupcijos ir klastojimo būta rengiant konkursą dėl valdžios institucijoms skirtą pastato rekonstrukcijos. Taip pat nustatyta skaidrumo stoka energetikos ir šilumos sektoriuose, vandens bendrovėse ir transporto infrastruktūra besinaudojančiose bendrovėse.

Slovakijos savaitraštis paskelbė apdovanojimą pelniusią 2006–2010 m. konkursų dėl greitkelių statybos analizę – atskleista, kad kainos buvo gerokai per didelės ir viešosios lėšos buvo naudojamos neveiksmingai. Pavyzdžiui, po to, kai perkantysis subjektas atmetė konkurentų pasiūlymus, konkursą dėl elektroninės rinkliavos rinkimo laimėjo didžiausią kainą pasiūlęs dalyvis.

Viena iš pagrindinių struktūrinių problemų yra Viešųjų pirkimų tarnybos (VPT) statusas – jos veiklos ir finansų nepriklausomumas nėra užtikrintas įstatymais. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymą⁴⁶ nedraudžiama skirti VPT darbuotojų remiantis politiškai motyvuotais sprendimais, taip pat tinkamai neužtikrinama, kad nebūtų nederamai kišamasi į VPT darbuotojų sprendimus. Vis dėlto naujaisi daliniai pakeitimai padėjo užtikrinti, kad VPT pirmininką parlamentas rinktų remdamasis vyriausybės pasiūlymu⁴⁷. Tačiau teisinės nuostatos dėl VPT pirmininko atleidimo yra neaiškiai suformuluotos ir jomis gali būti piktnaudžiaujama, taigi nėra visapusiškai užtikrinamas tarnybos nepriklausomumas⁴⁸. Itin didelė korupcijos rizika Slovakijos sveikatos priežiūros sektoriaus viešųjų pirkimų srityje. „Transparency International“ paskelbė ligoninių 2007–2012 m. įsigytos medicininės įrangos (kompiuterinės tomografijos skenerių) kainų peržiūrą. Ji parodė, kad kainos, už kurias ligoninės įsigijo skenerius, labai skyrėsi. Už vienodų techninių parametrų skenerių viena ligoninė sumokėjo dvigubai daugiau negu kita. Peržiūra verčia manyti, kad viena iš pagrindinių problemų šiuo atveju yra nepakankama konkurencija: labai dažnai konkurse dalyvauja tik vienas subjektas

43 Tai didžiausios procentinės dalys ES.

44 Nors šie rodikliai nebūtinai tiesiogiai susiję su korupcija, jie atskleidžia rizikos veiksnius, dėl kurių didėja korupcijos grėsmė viešojo pirkimo procedūrų srityje.

45 2011 m. Slovakijos žvalgybos tarnybos ataskaita. (*Správa o činnosti SIS v roku 2011, Bratislava, október 2012*) http://www.sis.gov.sk/vyr_sprava.html.

46 Viešųjų pirkimų įstatymas (*Zákon o verejnóm obstarávaní - Zákon č. 25/2006 Z. z.*).

47 Pirmininko statusą reglamentuojančios taisyklės išdėstytos Viešųjų pirkimų įstatymo 110 straipsnyje.

48 110 straipsnis: 1) tarnybai vadovauja pirmininkas, kurį Slovakijos Respublikos vyriausybės pasiūlymu renka ir šalina Slovakijos Respublikos Nacionalinė Taryba; 2) tarnybos pirmininkas ir pirmininko pavaduotojas: pirmininko pavaduotoją tarnybos pirmininko pasiūlymu skiria ir atleidžia vyriausybė. Dėl atleidimo žr. 111 straipsnį, kuris susijęs tik su pareigų nevykdymu.

arba kriterijai būna specialiai pritaikyti konkrečiam dalyviui. Be to, peržiūra parodė, kad dažnai neaišku, kokia programinė įranga ir paslaugos konkrečiai įtrauktos į skenerio kainą, todėl sunku palyginti kainas.

2012 m. vyriausybė parengė reikšmingus Viešųjų pirkimų įstatymo dalinius pakeitimus, kuriais siekta, *inter alia*, supaprastinti ilgas konkursų procedūras ir padidinti konkurenciją bei skaidrumą⁴⁹. Dalis šių pakeitimų priimta 2013 m. vasario mėn. Todėl vyriausybė taip pat nusprendė sustiprinti VPT žmogiškuosius išteklius. Be to, dedamos įtikinamos pastangos siekiant sumažinti korupcijos riziką verslo srityje. 2010 ir 2011 m. Slovakijos vyriausybė nustatė įpareigojimą visas viešojo sektoriaus subjektų sudarytas sutartis skelbti internete⁵⁰. Centriniam sutarčių registre⁵¹ skelbiamas ministerijų, valstybės administracijų, viešųjų įstaigų ir joms pavaldžių organizacijų nuo 2011 m. sausio 1 d. sudarytų sutarčių sąrašas. Registre turi būti skelbiamos visos tokios sutartys ir jos įsigalioja tik kitą dieną po jų paskelbimo registre. Nors ir užtikrintas didesnis skaidrumas, pažeidimų viešųjų pirkimų srityje vis dar yra⁵². Naujas viešųjų pirkimų sutarčių taisyklės būtų galima taikyti veiksmingiau, jeigu būtų papildomai ugdomi sutarčių sąlygas rengiančių ir pasiūlymus vertinančių bei atrenkančių pareigūnų įgūdžiai⁵³.

Be to, Viešųjų pirkimų tarnyboje sukurtas vidaus skundų teikimo mechanizmas. Pirmojo lygmens sprendimai dėl PVT gautų skundų skundžiami Viešųjų pirkimų tarnybos tarybai. Ją sudaro VPT darbuotojai ir išorės asmenys – taip siekiama užtikrinti, kad sprendimai būtų priimami nepriklausomai.

Geroji praktika. Vietos viešųjų pirkimų skaidrumas

Vykdydama viešųjų išlaidų išorės stebėjimą Slovakija pagal iniciatyvą „Atvira vietos valdžia“ pateikė 100 Slovakijos miestų reitingą, kuris sudaromas remiantis nustatytais kriterijais, pagrįstais viešųjų pirkimų skaidrumu, galimybe susipažinti su informacija, viešojo intereso duomenų prieinamumu, visuomenės dalyvavimu, profesine etika ir interesų konfliktais. Šiuo metu reitingo viršuje – Šalia, Martinas ir Rožniava. Šį projektą vykdo „Transparency International Slovakia“. Šalies šiaurėje esančiam Martino miestui už kovos su korupcija reformas suteiktas prestižinis JT apdovanojimas „Public Service Award“⁵⁴. Reformos įgyvendintos glaudžiai bendradarbiaujant su „Transparency International Slovakia“. 2008 m. pabaigoje naujai išrinktas Martino meras kreipėsi į organizaciją, nes jį domino skaidrumo užtikrinimo priemonių rinkinys, kurį jis galėtų įgyvendinti 60 000 gyventojų mieste. „Transparency International Slovakia“ pasiūlė įgyvendinti projektą trimis etapais. Pirmą, ekspertai parengė sąrašą rekomendacijų 17-oje politikos sričių, kaip antai viešųjų pirkimų, darbuotojų, dotacijų skyrimo, visuomenės dalyvavimo ir savivaldybės bendrovių politikos srityse. Antra, ekspertai jas palygino su miesto teisės aktais ir vidaus taisyklėmis. Nustačiusi spragas ekspertų grupė kartu su savivaldybės pareigūnais parengė prie Martino sąlygų pritaikytus naujus įstatus ir taisykles, kurias vėliau įgyvendino savivaldybė.

49 Z 19. marca 2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

50 Įstatymas Nr. 546/2010 Coll., kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas Nr. 40/1964 Coll., Civilinis kodeksas su pakeitimais.

51 Centrálny register zmlúv. <http://crz.gov.sk/>.

52 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. „2013 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos ir stabilumo programos vertinimas“. Briuselis, 2013 m. gegužės 29 d., SWD(2013) 375 final. p. 30: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013_slovakia_en.pdf.

53 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. „2013 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos ir stabilumo programos vertinimas“. Briuselis, 2013 m. gegužės 29 d., SWD(2013) 375 final. p. 30: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013_slovakia_en.pdf.

54 <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan048624.pdf>.

3. TOLESNI VEIKSMAI

Su teisės aktais ir jų taikymu susijusios problemos, įsitikinimas, kad teisminės institucijos nėra nepriklausomos, taip pat glaudūs politinio ir verslo elito ryšiai mažina kovos su korupcija sistemos veiksmingumą. Todėl pirmenybė turėtų būti teikiama struktūrinėms reformoms, priemonėms, kuriomis siekiama šalinti interesų konfliktus, taip pat sutelktoms pastangoms, kurių tikslas – užtikrinti korupcijos prevenciją ir tinkamą koordinavimą vykdant tyrimus. Reikia ne tik įgyvendinti teisės aktų reformas partijų finansavimo, viešųjų pirkimų ir interesų konfliktų srityse, bet ir taikyti praktines atgrasymo nuo korupcijos priemones.

Reikia imtis toliau nurodytų veiksmų.

- Didinti **teisminių institucijų** nepriklausomumą, visų pirma nustatant aiškius teismų pirmininkų ir pirmininkų pavaduotojų nušalinimo kriterijus. Stiprinti procedūrinės garantijas, susijusias su teisėjams taikomomis drausminėmis procedūromis, ir užtikrinti drausminių komisijų nepriklausomumą.
- Siekti užtikrinti, kad į **policijos** vadovus asmenys būtų skiriami atsižvelgiant į jų nuopelnus. Sukurti strategiją, kuri padėtų veiksmingiau nustatyti korupcijos nusikaltimus ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą.
- Didinti **partijų finansavimo** skaidrumą vietos ir regionų lygmenimis – be kita ko, baigti neužbaigtą teisėkūros procesą. Sukurti nepriklausomą įstaigą, kuri tirtų ir prižiūrėtų partijų finansavimą, ir užtikrinti, kad už politinio finansavimo taisyklių pažeidimus taikomos sankcijos būtų proporcingos ir turėtų atgrasomąjį poveikį.
- Užtikrinti aktyvesnes atitinkamų valdžios institucijų vykdomas patikras, siekiant sumažinti **netinkamo ES lėšų naudojimo** riziką, ir stiprinti kontrolės mechanizmus, kurie padeda užtikrinti interesų konfliktų prevenciją ir nustatyti tokius konfliktus, taip pat taikyti atgrasomas sankcijas. Plėtoti kovos su korupcija sveikatos priežiūros sektoriuje (įskaitant viešuosius pirkimus) politiką. Stiprinti teisėsaugos, prokuratūrų ir teisminių institucijų pastangas tirti korupcijos atvejus, kurie turi įtakos ES lėšoms. Centrinio ir vietos lygmenimis vykdyti veiksmingas nepriklausomas **viešųjų pirkimų** procedūrų *ex ante* patikras. Stiprinti perkančiosiose organizacijose taikomus vidaus kontrolės mechanizmus ir jų gebėjimus užtikrinti veiksmingą korupcijos prevenciją. Stebėti neseniai padarytų Viešųjų pirkimų įstatymo dalinių pakeitimų, visų pirma susijusių su nepriklausomu Viešųjų pirkimų tarnybos veikimu, poveikį. Skatinti didesnę Slovakijos viešojo administravimo subjektų, įskaitant centrinio ir vietos lygmenų viešųjų pirkimų tarnybas, stabilumą, veiksmingumą ir kompetenciją.